

Gerbiamasis kolega,

susipažinkite su naujausiomis savaitraščio „BUHALTERIJA“ publikacijomis, kurios jums bus naudingos.

Finansinės atskaitomybės KLAIDOS: KUR ĮMONĖS KLYDO PERNAI (1)

Finansinės apskaitos įstatymas įpareigojo Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą (AVNT) vykdyti finansinių ataskaitų kokybės stebėseną. Tuo tikslu kasmet pagal AVNT nustatytus kriterijus Juridinių asmenų registro (JAR) tvarkytojas atranka nustatytą kiekį finansinių ataskaitų. Vėliau jų duomenys analizuojami, vertinant atitiktį verslo apskaitos standartų (VAS) reikalavimams. Tokias peržvalgas savo iniciatyva AVNT darė ir anksčiau. Tačiau iš pradžių apsiribodavo vien aiškinamuoju raštu. Pastaraisiais metais vertinamos visos finansinės ataskaitos. Pernykštė peržvalga buvo dar išsamesnė. Jos rezultatai aptariami straipsnyje.

Gintautas DEVEIKIS

Auditorius

Atliekant tyrimą, šį kartą buvo vertintos mažų ir labai mažų įmonių finansinės ataskaitos. Tokių turime daugiausia. Jų finansinių ataskaitų rinkinį sudaro balansas, pelno (nuostolių) ataskaita ir aiškinamasis raštas. Pagal atrankos kriterijus tai turėjo būti prekybos, apdirbamosios gamybos, statybos uždarnosios akcinės bendrovės, apskaitą tvarkančios pagal VAS (LFAS). 2024 m. atlikto tyrimo išskirtiniai bruožai:

1) buvo analizuota beveik dvigubai daugiau finansinių ataskaitų rinkinių nei iki tol, – 37. Ankstesniais metais apsiribota 20-čia rinkinių;

2) ataskaitų duomenys buvo lyginami su kita JAR turima informacija apie įmonių kapitalo dydį, jo pasikeitimus. Būtent šioje srityje nustatyti reikšmingiausi trūkumai;

3) analizuotas ne tik aiškinamasis raštas, bet ir jo duomenys lyginti su kitomis finansinėmis ataskaitomis. Nustatytas ne vienas atvejis, kai skirtingose ataskaitose pateikti analogiški duomenys nesutapo.

Bendri tyrimo rezultatai nedžiugina: **visi analizuoti finansinių ataskaitų rinkiniai buvo su trūkumais. Daugiausia trūkumų aptikta aiškinamuosiuose raštuose.** Pažymėtina, kad šių metų finansinių ataskaitų kokybės stebėseną bus atliekama jau pagal naujai patvirtintas taisykles, suteikiančias daugiau teisių AVNT specialistams. Nuo šiol jie turi teisę net ir bausti įmones už reikšmingus trūkumus.

Tyrimo metu pastebėti finansinių ataskaitų trūkumai

Kaip ir kiekvienais metais, dalis nustatytų trūkumų susiję su finansinių ataskaitų įforminimu. Pavyzdžiui, aiškinamajame rašte nenurodytas registras, kuriame kaupiami duomenys apie įmonę, nenurodytas įmonės buveinės adresas, kodas, aiškinamasis raštas nepasirašytas, nepateikta informacija apie vidutinį darbuotojų skaičių ataskaitiniais ir praeitais metais ir kt. Analogiški nusižengimai fiksuoti ir ankstesnių metų ataskaitose. Taip pat nustatytas ne vienas atvejis, kai aiškinamajame rašte pateikti duomenys neatitiko balanse ar pelno (nuostolių) ataskaitoje nurodytųjų. Dar keisčiau atrodo situacija, kai JAR elektroninėse ataskaitų formose įrašyti skaičiai skiriasi nuo tų, kurie buvo nurodyti kartu pridėdamuose patvirtintų ataskaitų pdf variantuose. Arba skaičiai surašyti ne į tas eilutes. Tai atidumo stoka, suvedant duomenis į JAR sistemą. Tokiais atvejais nuo šių metų gelbės ataskaitų anuliavimo procedūra.

Trūkumų rūšys

2024 m. pakeitus finansinių ataskaitų kokybės stebėsenos atlikimo tvarką, dabar joje nurodytos ir galimos pasekmės tais atvejais, kai finansinių ataskaitų rinkinys turi trūkumų. Žinant, kad paskutinio tyrimo metu nerasta nė vieno rinkinio be trūkumų, galimų pasekmių klausimas tampa ypač aktualus. Tyrimo metu visi aptikti finansinių ataskaitų trūkumai bus skirstomi į reikšmingus ir nereikšmingus. Aptikus tik nereikšmingų trūkumų, apie tai bus informuota vien tik nusižengusi įmonė. Jai bus paaiškintos klaidos ir pateiktos rekomendacijos, kaip nesuklysti kitą kartą. Tačiau radus reikšmingų trūkumų, apie tai bus informuota ne tik

pati įmonė – informacija bus pateikta ir Registrų centrui, kuris savo sistemoje prie atitinkamo finansinių ataskaitų rinkinio turės įrašyti pastabą, kad šis rinkinys turi reikšmingų trūkumų. Toks priedas bus matomas tol, kol bus viešinamas pats rinkinys. Be to, jeigu trūkumai turės administracinio nusižengimo požymių, už tai gali būti skirta dar ir Administracinių nusižengimų kodekso (ANK) 223 straipsnyje numatyta bauda nuo 600 iki 1 450 €.

Pagrįstai kyla klausimas: **kokie trūkumai laikytini reikšmingais, o kurie iš jų – dar ir turinčiais administracinio nusižengimo požymių?** AVNT buvo įpareigota nustatyti neatitikties teisės aktams trūkumo reikšmingumo vertinimo kriterijus. Deja, nors šie kriterijai ir patvirtinti, dėl to aiškiau nepasidarė. AVNT direkatoriaus 2024 09 04 įsakymu Nr. V1-126 patvirtinti trys reikšmingumo kriterijai:

- 1) pažeidimo ar trūkumo poveikis pažeisto teisės akto saugomoms vertybėms;
- 2) pažeidimo ar trūkumo pobūdis;
- 3) pažeidimo ar trūkumo mastas.

Tad atsakymų į iškeltus klausimus teks ieškoti AVNT tyrimų ataskaitose. Pernykštėje jau buvo išskirtos kelios reikšmingomis pripažintos klaidos. Tikėtina, kad, analizuojant tokias klaidas, ilgainiui galėtų susiformuoti aptariamų normos taikymo praktika. Analogišku būdu turėtų rasti ir reikšmingo trūkumo ar pažeidimo, turinčio administracinio teisės pažeidimo požymių, normos taikymo praktika. Tik tai užtruks gerokai ilgiau ir bus sudėtingiau, nes informacija apie tokias administracines bylas gali būti ir neviešinama.

Reikšmingos klaidos

2024 m. tyrimo metu trys klaidos buvo įvardytos kaip reikšmingos. Visos jos susijusios su balansu.

■ Pirmoji klaida – *neparodyta reikšminga akcijų priedų suma, kuri turėjo būti parodyta ataskaitinio laikotarpio straipsnyje pagal 2023 m. JAR įregistruotų bendrovės įstatų pakeitimą, akcininkams 2022 m. pabaigoje priėmus sprendimą didinti bendrovės įstatinį kapitalą papildomais akcininkų įnašais, išleidžiant naują akcijų emisiją, kurios kaina didesnė*

už išleistų naujų akcijų nominaliąją vertę. Tikėtina, kad ši klaida buvo aptikta palyginus nuosavo kapitalo duomenis su Registrų centro turimais duomenimis apie įmonių kapitalo didinimo sąlygas bei įstatų keitimą. Toliau ataskaitoje teigiama, kad akcijų priedai buvo parodyti 2022 m. balanse, o 2023 m. skiltyje išnyko, nors faktiškai kapitalas buvo padidintas (įregistruotas įstatų pakeitimas) tik 2023 metais. Be to, nėra jokių duomenų apie akcijų priedų panaudojimo būdus. Daugiau jokių detalių nepateikiama. Turbūt jos liko nežinomos ir patiems tyrėjams, nes iki šiol AVNT neturėjo teisės prašyti papildomų paaiškinimų iš tikrinamų įmonių. Šioje situacijoje galima išskirti du VAS pažeidimus:

– kapitalo didinimo operacija priskirta ne tam ataskaitiniam laikotarpiui, kada tai įvyko;

– 2023 m. balanse akcijų priedų suma galbūt klaidingai įtraukta į nuosavo kapitalo straipsnį.

Ataskaitoje neskelbiama, kokia buvo šio pažeidimo suma, tačiau įvertinus tai, kad ji padarė labai mažų įmonių kategorijai priskirtina UAB, tikėtina, jog tai galėjo būti keletas ar keliolika tūkstančių eurų. Kuo šis prasižengimas tapo išskirtinis, kad buvo pripažintas reikšmingu, neaišku, nes situaciją, kai, pavyzdžiui, kelios tūkstančių eurų vertės pirkimo ar pardavimo operacija priskiriama ne tam laikotarpiui, kada faktiškai įvyko, pasitaiko dažnai. Ypač jeigu tokių operacijų įvykimo momentas pasirinkamas vien pagal sąskaitos išrašymo datą. Negi visus tokius pažeidimus AVNT traktuos kaip reikšmingus trūkumus? Abejočiau. Be to, dažniausiai jie net neturi nei galimybės, nei noro gilintis, ar teisingas kiekvienas ataskaitose pateiktas skaičius.

■ Antroji įvardyta reikšminga klaida – *praėjusio ataskaitinio laikotarpio (lyginamojoje informacijoje) rezervų sąskaitoje parodyta reikšminga rezervo suma, nors įmonė įsteigta tik 2022 m. ir per 2022 m. neuždirbo pakankamai pelno tokiam rezervui suformuoti. Ataskaitinio laikotarpio straipsnyje rezervų suma nebepateikta, tačiau lyginamieji duomenys finansinėse ataskaitose nepateikti retrospektyviai*. Nors tyrimo išvadoje nepaaiškinta,

bet labai panašu, kad šias abi klaidas padarė ta pati įmonė. Turbūt, 2022 m. iš akcininkų gavusi įnašus kapitalui didinti, juos parodė ne išipareigojimų sąskaitoje (taip turėjo pasielgti, nes tuo metu pakeisti įstatai dar nebuvo įregistruoti), bet akcijų priedų ir rezervų sąskaitose. O 2023 metais tas sumas priskyrė kitiems balanso straipsniams. Šiuo, kaip ir pirmuoju, atveju kartojasi tos pačios problemos – ūkinės operacijos registravimas netinkamu laiku ir sumos įrašymas ne į tą balanso straipsnį.

■ Trečioji reikšminga klaida – *neparodytos mokėtinos sumos ir kiti įmonės trumpalaikiai išipareigojimai, o vietoje jų parodytos reikšmingos neigiamos ataskaitinio laikotarpio ir praėjusio ataskaitinio laikotarpio sumos yra klaidingos, nes išipareigojimų straipsniuose negali būti rodamos neigiamos sumos*. Kitaip tariant, balanse įrašyta išipareigojimų suma su minuso ženklu. Tokių dalykų balanse, kaip ir gamtoje, negali būti. Tikėtina, kad minėta klaida atsirado dėl to, kad toje pačioje sąskaitoje registruojamos, pavyzdžiui, skolos tiekėjams ir jiems sumokėti avansai arba susidariusios permokos. Dėl to gali susidaryti debetinis sąskaitos likutis. Teisės aktai nedraudžia vienoje sąskaitoje registruoti visų atsiskaitymų su ta pačia įmone, tačiau, sudarant balansą, išipareigojimų likutis turi būti įrašytas prie išipareigojimų, o sumokėto avanso – turto pusėje prie išankstinių mokėjimų. **Neigiamas turtas arba neigiami išipareigojimai negali susidaryti.**

Bendras visų šių klaidų požymis – pažeidžiant VAS nustatytus reikalavimus, ūkinių operacijų sumos buvo įrašytos ne į tuos balanso straipsnius. Antrasis pusiau bendras požymis – dėl klaidos operacija buvo priskirta ne tam ataskaitiniam laikotarpiui, kurį ji įvyko. Paskutinės klaidos atveju dar nurodyta, kad klaidos suma buvo reikšminga. Kitais atvejais sumos reikšmingumas nepaminėtas. Ižanginėje tyrimo dalyje nurodyta, kad reikšmingomis laikytos sumos, sudarančios ne mažiau nei 1 proc. bendros balanse nurodyto turto vertės.

Manau, kad atvejai, kai ūkinė operacija priskiriama neteisingam ataskaitiniam laikotarpiui arba jos rezultatai įrašoma ne į tą balanso straipsnį, tikrai nėra retenybė. Spėčiau, kad tokių atvejų pasitaikė ir kitose tirtose įmonėse. Tačiau jų

klaidos kažkodėl nelaikomos reikšmingomis. Pavyzdžiui, tarp kitų klaidų paminėtas atvejis, kai statybos įmonė nesudarė atidėjinio atliktų darbų garantiniam remontui, nors tokia statytojų prievolė įteisinta Statybos įstatyme. Atidėjinio nesudarymas finansinėms ataskaitoms turi tas pačias pasekmes, kaip ir, pavyzdžiui, įstatinio kapitalo padidėjimo parodymas balanse ne tą ataskaitinį laikotarpį, kurį šis kapitalas faktiškai buvo padidintas. Atidėjinio nesuformavimas taip pat reiškia ūkinės operacijos (garantinio remonto išlaidų) priskyrimą klaidingam ataskaitiniam laikotarpiui. Dėl to bendra išipareigojimų suma balanse nepagrįstai sumažinta, o grynasis pelnas – nepagrįstai padidintas. Negi tai mažesnis nusizengimas nei akcijų priedų įrašymas ne į tą balanso eilutę?

Arba kita klaida – iš pelno (nuostolių) ataskaitos į balanso nepaskirstytojo pelno (nuostolių) eilutę yra perkelta ne grynojo pelno, bet pelno prieš apmokestinimą suma. Neįsivaizduoju, kaip tai įmanoma padaryti, išlaikant dvejybinių įrašų ir „nesugriaunant“ balanso. Taip pat sunku patikėti, kad darantysis tokias klaidas sugebėjo kitas sumas įrašyti teisingai. Nepaisant to, klaida priskirta nereikšmingoms. Vienintelis logiškas

paaikškinimas – AVNT specialistai, iki šiol neturėję teisės kreiptis į įmones papildomų paaikškinimų, net ir matydami visišką nesąmonę, turėjo labai ribotas galimybes suprasti, kas yra padaryta. Todėl į viską pažiūrėjo pro pirštus. Nuo šių metų situacija keisis: AVNT specialistams suteikta teisė reikalauti papildomų duomenų, o įmonės įpareigosotos per 10 darbo dienų tokius paaikškinimus pateikti. Tad kitų metų tyrimo ataskaitoje reikšmingos klaidos turbūt vyraus. Juolab kad pagal AVNT paskelbtas 2025 m. tyrimo gairės bus atrenkamos įmonės, kurių balansuose turto ar išipareigojimų sumos yra neigiamos. Kaip matome iš dabartinio tyrimo ataskaitos, vien to užtenka siekiant finansines ataskaitas pripažinti turinčiomis reikšmingų trūkumų. Nebent įmonė sugebės įrodyti, kad akcininkų patvirtintame balanse minusų nėra, o jie atsirado suvedant balanso duomenis į JAR sistemą. Tokias įmones galėtų gelbėti finansinių ataskaitų rinkinių anuliavimo ir pakartotinio teikimo galimybė.

Antroje straipsnio dalyje aptarsime kitas finansinių ataskaitų kokybės tyrimo ataskaitoje įvardytas klaidas.

Kada gali būti paneigta teisė į pirkimo PVM atskaitą: MOKESTINIAI GINČAI (I)

Doc. dr. Martynas ENDRIJAIS

Finansų ir mokesčių teisininkas,

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto ir Verslo mokyklos docentas

Dviejų dalių straipsnyje bus nagrinėjami pagrindiniai aspektai, kokiais atvejais Lietuvos įmonių praktikoje paneigiama teisė atskaityti pirkimo PVM vykstant mokestiniais ginčams.

Jei sandoriai (ūkinės operacijos) realiai neįvyko

Lietuvos viešojoje erdvėje daug diskutuojama apie PVM atotrūkį, papildomo PVM surinkimo į biudžetą problemas. Deja, Lietuvos praktika rodo, kad dažnai neaiškumų buhalteriams kyla ir jie netgi virsta mokestinio ginčo tema tais atvejais, kai **nustatoma, jog sandoriai (ūkinės operacijos) realiai neįvyko. Tuomet teisė į PVM atskaitą negali būti realizuota ir nesąžiningumo įrodinėti nereikia.** Panagrinėkime kelis aktualiausius tokius atvejus LVAT praktikoje.

■ **PAVYZDŽIUI**, naujoje LVAT byloje *ginčo dalykas yra tas, ar teisėtai ir pagrįstai mokesčių administratorius konstatavo, jog ūkinės operacijos tarp pareiškėjo ir kitų bendrovių neįvyko ir dėl to įmonė privalo sumokėti papildomus mokesčius.* Taigi keli aspektai, lėmę tokią VMI ir teismo poziciją:

- Šiame ginče teismas į apelianto teiginius, kad mokesčių administratorius turėjo tirti įmonės sąžiningumą, atsakė, jog ūkio subjekto nesąžiningumas įrodinėtinas

tik tada, kai konstatuojamas realus ūkinės operacijos buvimas, tačiau esant išvadai, kad ūkinės operacijos neįvyko, paneigiama pareiga įrodinėti asmens, siekiančio realizuoti teisę į PVM atskaitą, nesąžiningumą. Be to, LVAT akcentavo, kad teismas, vertindamas įrodymus, turi vadovautis ne tik įrodinėjimo taisyklėmis, bet ir logikos dėsniais, teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais.

- Paminėtina, kad pateiktame apeliaciniame skunde pareiškėjas teikė keletą argumentų dėl sandorių su UAB „X“ ir nurodė, kad prekes iš UAB „X“ realiai įsigijo ir sumontavo savo klientams. Su šiais pareiškėjo skundo argumentais apeliacinės instancijos teismas nesutiko.
- Dar paminėtina ir tai, jog apeliantas taip pat nurodė, kad nebuvo atsižvelgta į apylinkės teismo baudžiamąjį įsakymą. Atsakydamas į tai, LVAT pažymėjo, kad pareiškėjo nurodytame apylinkės teismo baudžiamajame įsakyme ne UAB „S“,

o vadybininkas buvo kaltinamasis ir būtent vadybininkas pripažintas padaręs nusikalstamą veiką. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo panaikinti paskirtas baudas MAĮ 132 straipsnio pagrindu dėl kitam asmeniui paskirtos baudos baudžiamojoje byloje.

- LVAT pažymėjo, kad byloje esantys įrodymai vertintini sistemiškai. Byloje nustatyta, kad PVM sąskaitoje faktūroje nurodyta, jog prekes pardavė vadybininkas. Nagrinėjant bylą įrodyta, kad jis tuo metu UAB „X“ nedirbo. PVM sąskaitoje faktūroje prekes priėmęs asmuo nenurodytas, yra tik parašas. Buhalterinėje apskaitoje registruota, kad už įsigytus langus ir duris pareiškėjas su UAB „X“ atsiskaitė grynaisiais pinigais. Už langus ir duris iš pareiškėjo pusės atsiskaitė vadybininkas, gautus pinigus jis, kaip UAB „X“ atstovas, įmokėjo į UAB „X“ kasą, bet tai patvirtinančių dokumentų nepateikė. Iš apskaitos dokumentų matyti, kad atsiskaitymui panaudota fizinio asmens (formalusis direktorius) vardu suteikta paskola, bet paaiškinime vadybininkas nurodė, jog fizinio asmens pinigų pareiškėjui neskolino. UAB „X“ PVM apmokestinamų tiekimų, taip pat kitoje PVM sąskaitoje faktūroje įforminto tiekimo pirminėje PVM deklaracijoje nedeklaravo. Be to, UAB „X“ didžiosios knygos įrašai patvirtina, kad UAB „X“ atsargų (langų ir durų), kurių įsigijimą iš jos į apskaitą įtraukė pareiškėjas, neturėjo.

Taigi LVAT konstatavo, jog **mokesčių administratorius ir teismas pagrįstai nurodė, kad, esant realiai neįvykusioms ūkinėms operacijoms, mokesčių mokėtojo teisė į PVM atskaitą negali būti realizuota**. LVAT savo nutartyse yra konstatavęs, kad nustačius, jog sandoriai (ūkinės operacijos) realiai neįvyko, teisė į PVM atskaitą negali būti realizuota. Tačiau kokias konkrečias aplinkybes vertino teismas, kas aktualu praktikai?

LVAT vertinimu, ir kiti paminėti mokesčių administratoriaus surinkti įrodymai patvirtina, kad pareiškėjas iš UAB „X“ neįsigijo PVM sąskaitoje faktūroje nurodytų langų ir durų. Išrašytoje PVM

sąskaitoje faktūroje nurodyta ūkinė operacija neįvyko. Apelianto pateikti įrodymai yra grindžiami subjektyvaus pobūdžio samprotavimais. Esant nurodytiems faktams, šie samprotavimai nėra pakankami siekiant įrodyti, kad ūkinės operacijos įvyko. LVAT vertinimu, apelianto teiginiai prieštarauja objektyviems apskaitos dokumentams, taigi LVAT juos atmetė. Jei ūkinė operacija realiai neįvyko, mokesčio mokėtojo teisė į PVM atskaitą negali būti realizuota, nes nėra PVM objekto, o mokesčių mokėtojo pateiktas apskaitos dokumentas, nors ir turi teisės aktuose nustatytus formalius rekvizitus, laikomas neturinčiu juridinės galios.

Reikėtų paminėti **konkrečias svarbias faktines aplinkybes**:

■ **PAVYZDŽIUI**, nors apeliantas taip pat pateikė keletą argumentų, susijusių su statybos paslaugų įsigijimu iš UAB „Z“, ir nurodė, kad paslaugos realiai buvo suteiktos, LVAT šiuos argumentus vertino kaip neįrodytus. Teismas pažymėjo, jog sutartys su UAB „Z“ bei atliktų darbų aktai nepateikti. Pareiškėjo direktorius-vadybininkas, atstovavęs UAB „Z“ tariantis dėl darbų atlikimo, negalėjo nurodyti, kaip buvo surasta UAB „Z“. Nuo UAB „Z“ įsteigimo joje pagal darbo sutartį dirbo vienintelis darbuotojas, jis vėliau mirė. Aki-vaizdu, kad UAB „Z“, norėdama atlikti minėtose PVM sąskaitose faktūrose nurodytus darbus, turėjo turėti tiek žmogiškųjų, tiek materialųjų išteklių. Bet byloje įrodyta, kad UAB „Z“ darbuotojų, be direktoriaus, nebuvo. Be pačių PVM sąskaitų faktūrų ir mokėjimo dokumentų, jokie kiti dokumentai (pvz., statybinių medžiagų perdavimo aktai), pagrindžiantys UAB „Z“ atliktus darbus, nepateikti. Nors pareiškėjo direktorius paaiškinime nurodė, kad dalis medžiagų buvo palikta iš UAB „P“ nupirktose patalpose, tačiau šį teiginį UAB „P“ direktorė paneigė. Pareiškėjo buhalteriniuose dokumentuose statybinių medžiagų likučių nebuvo. Aktualiu laikotarpiu pareiškėjas nebuvo įsigijęs statybinių medžiagų. Mokesčių administratorius teigė, kad pagal pateiktus dokumentus minėtu laikotarpiu pareiškėjas įsigijo keleto rūšių atsargų, kurios teoriškai galėjo būti panaudotos remontui, tačiau arba jų kiekiai neatitinka UAB „Z“ PVM sąskaitose faktūrose nurodytų darbų kiekių, arba negalima nustatyti, kur įsigytos atsargos buvo panaudotos, nes nėra jų nurašymo aktų. Teiginiai apie statybinių medžiagų panaudojimą remontui nepagrįsti jokiais įrodymais.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, LVAT sutiko su VMI išvada, jog pareiškėjas iš UAB „Z“ neįsigijo ginčytinose PVM sąskaitose faktūrose nurodytų paslaugų. Šiose PVM sąskaitose faktūrose nurodytos ūkinės operacijos neįvyko. Todėl pagrįstai LVAT konstatavo: jeigu ūkinės operacijos neįvyko, apelianto teiginiai, kad išlaidos turi būti pripažintos apskaičiuojant pelno mokestį, neturi juridinio pagrindo ir teismo yra atmetami.

Įrodinėjimas ūkinei operacijai realiai neįvykus

Buhalteriams vertinant dokumentus ir kitus nesutarimų su mokesčių administratoriumi, svarbu paneigti PVM atskaitą, realiai neįvykus ūkinei operacijai, ir paskirstyti įrodinėjimo pareigas.

■ **PAVYZDŽIUI**, vienoje byloje LVAT teisėjų kolegija, įvertinusi mokestinio patikrinimo medžiagoje esančius dokumentus, sprendė, jog mokesčių administratorius surinko pakankamai faktinių duomenų, kurių pagrindu paneigiamas UAB PVM sąskaitoje faktūroje užfiksuotas ūkinės operacijos turinys ir jos realumas, o pareiškėjas objektyvių įrodymų dėl realaus prekių (paslaugų), nurodytų minėtoje PVM sąskaitoje faktūroje, tiekimo (teikimo) nepateikė. Byloje mokesčių administratorius pareiškėjo teisę į PVM atskaitą pagal UAB PVM sąskaitą faktūrą apribojo, nustatęs, jog pagal šią PVM sąskaitą faktūrą pareiškėjui realiai nebuvo nei tiekiamos prekės, nei teikiamos paslaugos. Esminiai dalykai:

- LVAT taikliai pažymėjo, kad vien pareiškėjo apeliaciniame skunde išdėstytos objektyviais faktiniais duomenimis neparemtos aplinkybės, kuriomis remiantis pareiškėjas kvestionuoja mokesčių administratoriaus surinktus duomenis, nepaneigia mokesčių administratoriaus išvadų dėl minėtos ūkinės operacijos realumo. Teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į šiam ginčui reikšmingą įrodinėjimo pareigos paskirstymą, tinkamai įvertino byloje surinktus įrodymus ir priėjo pagrįstą išvadą, kad UAB vardu įformintoje PVM

sąskaitoje faktūroje nurodyta ūkinė operacija realiai neįvyko, t. y. PVM atskaita pagal šią PVM sąskaitą faktūrą negalima.

- Vis dėlto LVAT sutiko su apeliacinio skundo argumentais, jog pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas bylą, iš esmės nevertino pareiškėjo skunde, paduotame pirmosios instancijos teismui, išdėstytų aplinkybių, susijusių su papildomų PVM sumų apskaičiavimu dėl kitos UAB išrašytos kreditinės PVM sąskaitos faktūros, nesiaiškino bylai reikšmingų aplinkybių, susijusių su šia ūkine operacija, o tik pažodžiui perrašė atsakovo argumentus, išdėstytus atsiliepime į pareiškėjo skundą, t. y. iš esmės neišnagrinėjo minėtos mokestinio ginčo dalies. Taigi dėl nurodytų aplinkybių LVAT sprendė, jog pirmosios instancijos teismas pažeidė procesines teisės normas ir dėl šios pažaidos galėjo būti neteisingai išspręsta byla, todėl pareiškėjo apeliacinį skundą tenkino, skundžiamą pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino, o bylą perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Svarbiausi akcentai

Taigi, vertinant šias bylas, svarbu **įsiminti, kad nustačius, jog sandoriai (ūkinės operacijos) realiai neįvyko, teisė į PVM atskaitą negali būti realizuota ir nesąžiningumo įrodinėti nereikia.**

Apibendrinant analizuotą LVAT praktiką, svarbu akcentuoti ir priminti, kad VMI turi teisę atsisakyti suteikti apmokestinamajam asmeniui teisę į PVM atskaitą, jei, atsižvelgiant į objektyvius įrodymus, nustatoma, kad:

- 1) sandoriai, kuriais grindžiama ši teisė, sudaryti piktnaudžiaujant arba
- 2) pats apmokestinamasis asmuo sukčiauja mokesčių srityje, arba,
- 3) jei atsižvelgus į objektyvias aplinkybes įrodoma, kad apmokestinamasis asmuo (pirkėjas) žinojo arba turėjo žinoti, jog įsigydamas prekes jis dalyvauja sandoryje, susijusiame su tiekėjo ar kito ūkio subjekto, dalyvaujančio šių tiekimų ar paslaugų grandinės pirkimo ar pardavimo sandoryje, sukčiavimu PVM srityje.

■ Buhalteriams vertinant dokumentus ir kilus nesutarimų su mokesčių administratoriumi, svarbu paneigti PVM atskaitą, realiai neįvykus ūkinei operacijai, ir paskirstyti įrodinėjimo pareigas. ■

Apmokestinamojo asmens piktnaudžiavimas, sukčiavimas ir dalyvavimas sukčiaujant PVM srityje yra vienas nuo kito turinio prasme besiskiriantys atvejai, savarankiškai pagrindžiantys teisės į PVM atskaitą ribojimą. Vien pardavimo PVM nesumokėjimo į biudžetą faktas *per se* (pats savaime) negali būti laikomas pagrindu apriboti pirkėjo teisę į PVM atskaitą. Klausimas, ar už ankstesnius arba vėlesnius atitinkamų prekių pardavimo sandorius mokėtinas PVM buvo sumokėtas valstybės išdui, neturi įtakos apmokestinamojo asmens teisei atskaityti sumokėtą pirkimo PVM. Norint paneigti teisę į atskaitą, argumentuojant tuo, kad asmuo, siekiantis pasinaudoti PVM atskaitos teise, žinojo (turėjo žinoti), jog įsigydamas prekes ir paslaugas dalyvauja sandoryje, susijusiame su sukčiavimu PVM srityje, privalu įrodyti, kad prekių tiekėjas ar paslaugų teikėjas sukčiavo PVM, kad prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sandoris, iš kurio kylančią teisę į atskaitą siekiama paneigti, yra susijęs su sukčiavimu PVM ir kad asmuo, siekiantis pasinaudoti PVM atskaitos teise, įsigydamas prekes ir paslaugas, žinojo (turėjo žinoti) apie tai. **Žinodamas arba turėdamas žinoti**, kad įsigydamas prekes ir paslaugas dalyvauja sandoryje, susijusiame su sukčiavimu PVM srityje, pirkėjas elgiasi nesąžiningai ir tampa sukčiaujančio pardavėjo bendrininku, o tai nesuderinama nei su Lietuvos, nei su Europos Sąjungos teise, todėl tokio asmens teisė į atskaitą gali būti paneigta.

Teisė į PVM atskaitą, kai egzistuoja tiek materialios, tiek formalios sąlygos jai atsirasti, gali būti nesuteikta (apribota) tuo atveju, kai apmokestinamasis asmuo, siekiantis pasinaudoti teise į atskaitą, žino (turi žinoti), kad dalyvauja sandoryje, susijusiame su sukčiavimu PVM srityje.

Šią teisiškai reikšmingą aplinkybę objektyviais įrodymais privalo pagrįsti mokesčių administratorius.

Papildomai dėl teisės į pirkimo PVM atskaitą paneigimo

Apskritai LVAT yra išaiškinęs, kad **tam tikri nustatyti prekių, kurios buvo tiekimo objektas, dokumentų trūkumai, asmenų, veikusių ar galėjusių veikti pareiškėjo kontrahentų vardu, neatitikimai, sandorių sudarymo ir vykdymo aplinkybių neatitikimai (neaiškumai) patvirtina mokesčių administratoriaus išvadas, kad pareiškėjas žinojo, jog dalyvauja į PVM sukčiavimą įtrauktuose sandoriuose.**

Tokios aplinkybės, **pavyzdžiui**, yra: *neaiškumai, kodėl pareiškėjas apsisprendė sudaryti sandorius su naujais verslo partneriais, netikrindamas duomenų apie juos (tikrinama tik pradėjus kontrolės veiksmus); nepateiktos sutartys mokesčio patikrinimo pradžioje; kontrahentų skelbiama veikla neatitinka pareiškėjo su jais sudaromų sandorių pobūdžio; jokių dokumentų, įrodančių bendravimą su kontrahentais (ir jų atstovais), neturėjimas, pateikiant prieštarigus paaiškinimus, kodėl buvo neišsaugotas susirašinėjimas elektroniniu paštu; paaiškinimų, kodėl konkretūs asmenys (nurodant vardus ir pavardes) bendravo su pareiškėju kontrahentų vardu, nepateikimas; akivaizdūs dokumentų (kasos pajamų orderių) trūkumai, pateikiant mirusio asmens duomenis; kontrahentų pateiktų dokumentų trūkumai (PVM sąskaitose faktūrose ir krovinio važtaraščiuose nurodytas kitoks prekės pavadinimas nei krovinį lydinčiame kokybės pažymėjime; PVM sąskaitose faktūrose ir kokybės pažymėjime nesutampa prekės pavadinimas; kokybės pažymėjime nenurodyti būtini duomenys; PVM sąskaitose faktūrose ir krovinio važtaraščiuose nesutampa kokybės pažymėjimų numeriai).*

Pabaigai reikia pabrėžti, jog mokesčių administratorius remiasi LVAT praktika tiek konsultuodamas, tiek atlikdamas kontrolės veiksmus, todėl nauji išaiškinimai ar senos LVAT praktikos pakeitimai naujais teismo išaiškinimais yra labai svarbūs, nes jais vadovausis mokesčių administratorius, formuodamas apmokestinimo praktiką ateityje.

SVARBU KIEKVIENAM BUHALTERIUI!

PVM įstatymo pakeitimai: smulkiojo verslo schemos taikymas nuo 2025-05-01

Marina GUPTOR
Konsultantė ekspertė

2024 m. balandžio 10 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 2, 13, 15, 28, 31, 32, 40, 57, 58, 64, 71, 71-1, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 88-1, 89-1, 92, 95, 97, 98, 106, 117, 118 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 71-2, 74-1 ir 88-3 straipsniais įstatymas Nr. XV-155 (toliau – PVM pakeitimo įstatymas), kurio nuostatos įsigalios nuo 2025 m. gegužės 1 d. Straipsnyje aptarsime pagrindines nuostatas, susijusias su smulkiojo verslo schemos (SVS) taikymu Lietuvoje.

SVS – tai speciali PVM schema, leidžianti smulkiajam verslui, kurio metinė apyvarta neviršija nustatytų ribų, netaikyti PVM savo tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms. SVS taikymas yra neprivalomas; verslas gali pasirinkti ją taikyti, jei atitinka nustatytas sąlygas.

SVS taikymo sąlygos Lietuvoje

Asmuo, pasirinkęs taikyti smulkiojo verslo schemą (SVS) Lietuvoje, nuo savo tiekiamų prekių ir (arba) teikiamų paslaugų **PVM neskaičiuoja**.

Lietuvos Respublikos apmokestinamasis asmuo, kuriam atsiranda prievolė registruotis kaip PVM mokėtojai paslaugų išsigijimo ir (arba) paslaugų teikimo tikslais, gali pasirinkti taikyti SVS Lietuvoje, t. y. nuo tiekiamų prekių ir (arba) teikiamų paslaugų PVM gali neskaičiuoti, jeigu bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma per praėjusius kalendorinius metus neviršija 45 000 eurų ribos ir nenumatoma šios ribos viršyti einamaisiais kalendoriniais metais.

PVM mokėtojams, taikantiems SVS Lietuvoje, **netaikomos PVM įstatymo nuostatos, nustatančios prievoles ir teises asmenims, registruotiems kaip PVM mokėtojai prekių tiekimo ir (arba) paslaugų teikimo tikslais ir netaikantiems SVS Lietuvoje**, t. y. įprastiems PVM mokėtojams.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2025-05-01 įsigalioja PVMĮ pakeitimai, kurie nustato, kad 45 000 eurų riba apskaičiuojama per praėjusius kalendorinius metus ir einamuosius metus, bet ne per slenkančiuosius paskutinius 12 mėnesių (kaip buvo iki pakeitimų).

PVMĮ pakeitimai nustato, kad Lietuvos apmokestinamasis asmuo nuo 2025-05-01 turi įsiregistruoti kaip PVM mokėtojas, skaičiuoti, deklaruoti ir mokėti PVM, kai:

– bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas PVM apmokestinamas prekes, suteiktas PVM apmokestinamas paslaugas suma per praėjusius kalendorinius metus ir / ar einamaisiais kalendoriniais metais (naujai įsteigtiems LR apmokestinamiesiems asmenims ši nuostata taikoma, jeigu nenumatoma šios ribos viršyti einamaisiais kalendoriniais metais) viršija **45 000 eurų** ribą. *Vertinant, ar einamaisiais kalendoriniais 2025 m. nėra viršyta ši riba (nenumatoma jos viršyti), bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma skaičiuojama nuo 2025 m. sausio 1 d.;*

– bendra einamaisiais ar praėjusiais kalendoriniais metais iš **kitų valstybių narių PVM** mokėtojų registre įregistruotų (ar privalančių jais būti) asmenų įsigytų ir į Lietuvą atgabentų prekių vertė (neįskaitant PVM) **didesnė kaip 14 000 eurų;**

– įsigyja užsienio valstybių apmokestinamųjų asmenų šalies teritorijoje teikiamų **paslaugų, už kurias šio PVM įstatymo 95 straipsnio 2 dalyje** nustatyta tvarka privalo apskaičiuoti ir sumokėti PVM;

– **teikia paslaugas, kurių teikimo vieta, remiantis paslaugų teikimo vietos nustatymo kriterijais (pagal nuostatas, iš esmės tolygias PVM įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatomis), yra kita valstybė narė** (išskyrus paslaugas, kurios toje kitoje valstybėje narėje neapmokestinamos PVM arba apmokestinamos taikant 0 procentų PVM tarifą);

– asmuo pats, vykdydamas ekonominę veiklą, **kontroliuoja keletą juridinių asmenų** (t. y. dvi ir daugiau įmonių) ir jų (t. y. įmonių ir jas kontroliuojančio asmens)

bendra gautų (gautinų) pajamų ar iš kitų valstybių narių įsigyjamų prekių suma viršija pirmiau nurodytas ribas. Jeigu apmokestinamojo asmens pajamos 2024 m. viršijo 45 000 eurų ribą, toks asmuo nuo 2025-05-01 privalo įsiregistruoti kaip PVM mokėtojas. Šis apmokestinamasis asmuo galės išsiregistruoti iš PVM mokėtojų 2026 m., jeigu jo pajamos 2025 ir 2026 m. neviršys 45 000 eurų ribos, ir jam neatsiras prievolės būti PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių ir / ar paslaugų įsigijimo iš užsienio valstybių, ir (arba) paslaugų teikimo kitose valstybėse narėse. Jeigu Lietuvos apmokestinamojo asmens pajamos 2024 m. bent vieną mėnesį viršijo 45 000 eurų ribą, ir apmokestinamasis asmuo 2025 m. neplanuoja viršyti šios ribos, jis vis tiek privalo registruotis kaip PVM mokėtojas.

Taigi, smulkusis verslas gali nesiregistruoti PVM mokėtojų registre ir neskačiuoti PVM, jei bendra atlygio suma per praėjusius kalendorinius metus buvo ne didesnė kaip 45 000 eurų ir einamaisiais kalendoriniais metais nenumatoma viršyti šios ribos.

Jeigu asmuo yra registruotas kaip PVM mokėtojas dėl prekių tiekimo ir (arba) paslaugų teikimo (viršyta 45 000 eurų riba), jis turi teisę pateikti *prašymą išregistruoti jį iš PVM mokėtojų*, jeigu:

– bendra atlygio (kartu su kontroliuojančiais asmenimis) už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma praėjusiais kalendoriniais metais buvo ne didesnė kaip 45 000 eurų ir nenumatoma šios ribos viršyti einamaisiais kalendoriniais metais ir

– praėjusiais ir (arba) einamaisiais kalendoriniais metais jis neįsigijo paslaugų iš užsienio valstybių ir (arba) neteikė paslaugų kitose valstybėse narėse, ir

– iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė (kartu su kontroliuojančiais asmenimis) praėjusiais kalendoriniais metais

neviršijo ir (arba) einamaisiais kalendoriniais metais neviršija 14 000 eurų ribos.

Jeigu Lietuvos apmokestinamojo asmens, kuris taiko SVS Lietuvoje, pajamos viršijo 45 000 eurų ribą, jis privalo pateikti prašymą tapti įprastu PVM mokėtoju.

Kai smulkiąjam verslui atsiras prievolė registruotis kaip PVM mokėtoju dėl paslaugų įsigijimo iš užsienio valstybių (pavyzdžiui, dėl paslaugų (tarpininkavimo, reklamos ir kt.) įsigijimo iš užsienio platformų: *Booking*, *Bolt*, *Google*, *Facebook* ir kt.) ar paslaugų teikimo kitose valstybėse narėse, taip pat dėl prekių įsigijimo iš kitos valstybės narės, jis galės *toliau neapmokestinti PVM savo tiekiamų prekių ir (arba) teikiamų paslaugų, jei tenkins nustatytas SVS Lietuvoje taikymo sąlygas*. Tokie asmenys neturės teisės įtraukti į PVM atskaitą savo veiklai įsigytų prekių ir (arba) paslaugų pirkimo PVM.

Galimybę nesiregistruoti PVM mokėtoju registre Lietuvoje ir taikyti SVS Lietuvoje turės ir kitose valstybėse narėse įsisteigęs smulkusis verslas, tačiau turės būti atsižvelgiama ne tik į bendrą Lietuvoje nustatytą registravimosi PVM mokėtojais ribą (45 000 eurų), bet ir į konkretaus asmens metinę apyvartą ES (100 000 eurų). Taip pat kitos valstybės narės apmokestinamasis asmuo privalės turėti jam įsikūrimo valstybės narės suteiktą, identifikacinį PVM numerį su žymeniu „EX“ numerio pabaigoje, suteikiantį teisę taikyti smulkiojo verslo schemą Lietuvoje.

PVM mokėtojai, taikantys SVS Lietuvoje, taip pat apmokestinamieji asmenys, įsisteigę kitose valstybėse narėse ir taikantys SVS Lietuvoje, už patiektas prekes ir suteiktas paslaugas turės išrašyti PVM sąskaitas faktūras. Šie asmenys galės išrašyti ir supaprastintas PVM sąskaitas faktūras, neatsižvelgdami į tai, kokia tiekiamų prekių ar teikiamų paslaugų vertė bus nurodoma išrašytose supaprastintose PVM sąskaitose faktūrose, kitaip tariant, vertės galės viršyti nustatytą 100 eurų sumą. Išrašytose PVM sąskaitose faktūrose PVM tarifas ir PVM suma nenurodomi.

Asmenys, įsisteigę kitose valstybėse narėse, PVM sąskaitoje faktūroje privalės nurodyti jiems suteiktą identifikacinį PVM numerį su žymeniu „EX“ numerio pabaigoje.

■ **NSVS – tai speciali PVM schema, leidžianti smulkiąjam verslui, kurio metinė apyvarta neviršija nustatytų ribų, netaikyti PVM savo tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms. SVS taikymas yra neprivalomas; verslas gali pasirinkti ją taikyti, jei atitinka nustatytas sąlygas.** ■

PVM mokėtojas, taikantis SVS Lietuvoje:

- turi išrašyti PVM sąskaitą faktūrą;
- išrašomoje PVM sąskaitoje faktūroje neturi nurodyti jam suteikto PVM kodo, PVM tarifo ir PVM sumos;
- privalo pateikti PVM mokėtojo, taikančio SVS Lietuvoje, PVM101 formos deklaraciją. Deklaraciją reikia pateikti už praėjusį kalendorinį mėnesį, iki kito mėnesio 25 dienos, tačiau tik už tą kalendorinį mėnesį, kurį PVM mokėtojas, taikantis SVS Lietuvoje, įsigijo paslaugų iš užsienio valstybių, suteikė paslaugų kitose valstybėse narėse, įsigijo prekių iš kitų valstybių narių, taip pat PVM įstatymo 95 straipsnio 3–5 dalyse nurodytais atvejais (trikampė prekyba ir kt.);
- jeigu PVM mokėtojas, taikantis SVS Lietuvoje, suteikė paslaugų, kurių suteikimo vieta yra kitose valstybėse narėse, PVM mokėtojams, toks asmuo privalo pateikti Prekių tiekimo ir paslaugų teikimo į kitas Europos Sąjungos valstybes nares atskaitą (FR0564 forma);
- neprivalo teikti gaunamų ir išrašomų PVM sąskaitų faktūrų registrų duomenų į i.SAF.

PVM smulkiojo verslo schema – tai nauja supaprastinta PVM apskaičiavimo ir mokėjimo sistema, skirta mažiesiems PVM mokėtojams. Ši schema įsigalioja nuo 2025-05-01 ir ja siekiama palengvinti administracinę naštą smulkiąjam verslui.

Pinigų priėmimo ir išmokėjimo kvitų taisyklių PAKEITIMAI (1)

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas 2025 m. kovo 24 d. priėmė įsakymą Nr. VA-22 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2019 m. gegužės 10 d. įsakymo Nr. VA-39 „Dėl Pinigų priėmimo ir pinigų išmokėjimo kvitų naudojimo, išrašymo ir apskaitos taisyklių ir Bilietų naudojimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo pakeistos Pinigų priėmimo ir pinigų išmokėjimo kvitų naudojimo, išrašymo ir apskaitos taisyklės. Pakeitimai įsigalios nuo 2025-05-01. Apžvelgsime pagrindines taisyklių nuostatas bei pakeitimus.

Pinigų priėmimo ir pinigų išmokėjimo kvitų naudojimo, išrašymo ir apskaitos taisyklės (toliau – taisyklės) reglamentuoja pinigų priėmimo kvito ir pinigų išmokėjimo kvito naudojimo, parengimo ir apskaitos ypatumus.

Šių taisyklių reikalavimai privalomi visiems ūkio subjektams (įskaitant ir individualią veiklą vykdančius asmenis), kurie Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1283 „Dėl Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatytais atvejais naudoja kvitą. Kvitai gali būti naudojami, kai nereikalaujama naudoti kasos aparatų.

Kvitai yra grynujų pinigų priėmimo ir išmokėjimo dokumentai, kurie yra tinkamai užpildyti ir turi visą šiose taisyklėse nurodytą privalomą informaciją, patvirtina prekių (paslaugų) pardavimo ar prekių (paslaugų) pirkimo ūkinės operacijos įvykdymo faktą bei išankstinių (avansinių) įmokų ar nario mokesčio, įnašų sumokėjimo faktą.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1283
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2018 m. spalio 24 d. nutarimo Nr. 1056
redakcija)

ATSISKAITYMŲ UŽ PREKES IR PASLAUGAS DUOMENŲ FIKSAVIMO TVARKOS APRAŠAS

<...>

23. Kasos aparatų nereikalaujama naudoti:

23.1. gyvenamosiose, darbo ar kitose pirkėjų nurodytose prekių pristatymo (paslaugų suteikimo) vietose;

23.2. kaimo gyvenamųjų vietovių pirminės sveikatos priežiūros, slaugos ir palaikomojo gydymo (slaugos) įstaigose (medicinos punktuose), išskyrus aprašo 23.24 papunktyje nurodytą atvejį;

23.3. teikiant paslaugas lauko sąlygomis ir viešuosiuose tualetuose;

23.4. kai, naudojantis mokėjimo priemone, grynieji arba negrynieji pinigai priimami kaip avansas, užstatas arba už anksčiau kreditan parduotas prekes;

23.5. teatrų, muziejų, savivaldybių kultūros centrų, kino teatrų ir kitų filmo pateikimui žiūrovams pritaikytų viešųjų erdvių, sporto, pramogų ir koncertinių įmonių bilietų kasose, kuriose parduodami tik bilietai ir tokiems renginiams skirti informaciniai ar reklaminiai leidiniai;

23.6. kai ūkio subjektai priima pinigus išrašydami finansinės apskaitos dokumentą, kuriuo pagrindžiama gryniaisiais pinigais atliekama ūkinė operacija, Finansinės apskaitos įstatyme nustatyta tvarka;

23.7. prekybos vietose, kuriose parduodami spaustuvėje numeruoti loterijos ir reguliarių reisų vietinio (miesto) susisiekimo maršrutų keleivinio transporto bilietai, kai įplaukos už šių bilietų pardavimą traukiamos į apskaitą VMI prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka;

23.8. reguliariais reisais vietinio (miesto) susisiekimo maršrutais keleivius vežančiose keleivinėse transporto priemonėse, kuriose naudojami savivaldybių tarybų patvirtinto pavyzdžio bilietai;

23.9. reguliariais reisais tarptautinio susisiekimo maršrutais keleivius vežančiose keleivinio transporto priemonėse, kai išduodami tarptautinėse sutartyse nustatytos formos bilietai;

▶23.10. lengvuosiuose automobiliuose taksi, kuriuose įrengti VMI užregistruoti taksometrai, sujungti su LR kelių transporto kodekso 8² straipsnio 15 dalies 2 punkte nurodytais spausdintuvais, ir pildomas kiekvieno taksometro kasos operacijų žurnalas. Taksometrų registravimo tvarką ir taksometro kasos operacijų žurnalo formą, pildymo ir saugojimo tvarką nustato VMI prie Finansų ministerijos. ◀ **(galioja nuo 2024 08 22 pagal 2024 08 14 LRV nut. Nr. 684)**

23.11. lengvuosiuose automobiliuose, kuriais vežami keleiviai už atlygį pagal užsakymą;

23.12. Lietuvos bankui, bankams, valiutos keityklos operatoriams, kitoms finansų įstaigoms, draudikams, vykdančioms jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytą veiklą;

23.13. jeigu kasos aparatas sugenda ir yra pradėta kasos aparato remonto procedūra arba kasos aparatu laikinai neįmanoma naudotis dėl priežasčių, nepriklausančių nuo ūkio subjekto valios. Šiame papunktyje nurodytos aplinkybės užfiksuojamos VMI prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka;

23.14. kai prekių pardavimo ir (arba) paslaugų suteikimo (kai ūkio subjektas superka prekes, – prekių supirkimo) ūkinės operacijos fiksuojamos VMI prie Finansų ministerijos valdomoje išmaniojoje mokesčių administravimo informacinėje sistemoje Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka;

23.15. kioskuose, kuriuose periodinės spaudos pardavimo įplaukos sudaro 60 procentų ir daugiau paskutinių trijų mėnesių bendrųjų įplaukų <...>;

23.16. ūkio subjektams, teikiantiems viešojo maitinimo paslaugas, teikiamas privalomosios karo tarnybos kariams uždaruose jų maitinimo objektuose;

23.17. kai ūkio subjektai parduoda prekes ar suteikia paslaugas vykstančių pramogų, sporto, kultūros renginių metu;

23.18. tarptautinėse, nacionalinėse ir kitokiose LR organizuojamose iki 10 dienų trukmės parodose-mugėse, kuriose ūkio subjektai parduoda savo gamybos produkciją;

23.19. asmenims, prekiaujantiems savo (nuosavybės teise priklausančiame ar kitais teisėtais pagrindais naudojamame) namų valdos žemės sklype, mėgėjų sodo sklype arba kitoje žemės ūkio valdoje (ūkyje), kurių ekonominis dydis neviršija 1 ekonominio dydžio vieneto, kaip tai suprantama pagal LR sveikatos draudimo įstatymą, išaugintais žemės ūkio produktais ir iš jų pagamintais maisto produktais, jeigu prekiautojas prekybos vietoje turi žemės valdymo arba naudojimo teisės patvirtinimo dokumentus ir asmens dokumentą;

23.20. bibliotekoms, parduodančioms prekes ar suteikiančioms paslaugas, susijusias su bibliotekų veikla;

23.21. prekiaujant VMI prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka registruotų tiesioginio ryšio kompiuterių tinklo terminalų spausdintais loterijos bilietais, šių terminalų į apskaitą traukiamais momentinės loterijos, transporto ar kultūros, meno, sporto, pramogų, švietimo, mokslo, mokymo renginių bilietais, papildant viešojo judriojo (mobiliojo) telefono ryšio pokalbių sąskaitas, taip pat kai per šiuos terminalus mokamos ir į apskaitą įtraukiamos pinigų sumos už trečiųjų asmenų tiekiamas prekes ir teikiamas paslaugas. Šių terminalų kasos operacijų žurnalai pildomi VMI prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka;

23.22. švietimo paslaugų teikėjams, vykdančioms LR švietimo įstatymo 7–11 straipsniuose nurodytą ugdymo veiklą, profesinio mokymo paslaugų teikėjams, vykdančioms jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytą veiklą;

23.23. prekiaujant lauko sąlygomis, t. y. ne pastatuose ar patalpose, taip pat ne kioskuose, vagonėliuose, kilnojamosiose nameliuose, automobilinese parduotuvėse;

23.24. aprūpinant gyventojus vaistiniais preparatais Gyventojų aprūpinimo vaistiniais preparatais per kaimo vietovėse esančias pirminės sveikatos priežiūros įstaigas taisyklėse, patvirtintose LR Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimu Nr. 805, nustatyta tvarka;

23.25. kai kasos aparato naudoti neįmanoma dėl objektyvių priežasčių arba kasos aparato naudojimas sukeltų akivaizdžiai neproporcingą administracinę naštą – VMI prie Finansų ministerijos patvirtintame pavyzdiniame kasos aparatų nenaudojimo atvejų sąraše nurodytais atvejais arba konkrečiais atvejais apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai priėmus individualų sprendimą. Šiame papunktyje nurodyto individualaus sprendimo nenaudoti kasos aparatų priėmimo tvarką nustato VMI prie Finansų ministerijos;

<...>

24. Jeigu aprašo 23.1–23.13 papunkčiuose nustatytais atvejais kasos aparatas nenaudojamas, aprašo 7 punkte nurodytiems asmenims pateikiamas bilietas, **pinigų priėmimo kvitas (pinigų išmokėjimo kvitas)**, naudojami VMI prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka, arba mokėjimo operacijos patvirtinimo dokumentas, pinigų apskaitos ar kitas apskaitos dokumentas.

25. Jeigu aprašo 23.14–23.24 papunkčiuose nustatytais atvejais kasos aparatas nenaudojamas, aprašo 24 punkte nurodyti dokumentai aprašo 7 punkte nurodytiems asmenims pateikiami jiems pareikalavus.

26. Aprašo 23.25 papunktyje nustatytais atvejais VMI prie Finansų ministerijos, atsižvelgdama į ūkinių operacijų mastą ir pobūdį, nustato aprašo 24 punkte nurodytų dokumentų pateikimo aprašo 7 punkte nurodytiems asmenims tvarką.

27. **Pinigų priėmimo kvito (pinigų išmokėjimo kvito) rekvizitus ir formą nustato VMI prie Finansų ministerijos.**

<...>

„Pačiolio“ norminių aktų sąvadai > „Apskaita“ > II. Apskaitos organizavimas.

Esminiai pinigų kvitų naudojimo aspektai

► **Kvitų paskirtis.** Pinigų priėmimo kvitai (PPK) naudojami grynujų pinigų priėmimui, o pinigų išmokėjimo kvitai (PIK) – grynujų pinigų išmokėjimui patvirtinti.

► **Privalomas naudojimas.** Kvitai privalomi, kai ūkio subjektai priima / išmoka grynuosius pinigus ir nenaudoja kasos aparatų ar kitų specialių apskaitos dokumentų. Taip pat kvitai gali būti naudojami, priimant išankstines (avansines) įmokas bei sumokant nario mokestį ar įnašą. **Kvitai parengiami ūkinės operacijos metu arba tuoj pat, jai pasibaigus.**

► **Kvitų forma.** Turi būti naudojami tik nustatytos formos kvitai, atitinkantys teisės aktuose nurodytus reikalavimus. Kvitai gali būti elektroniniai arba popieriniai.

► **Elektroninis kvitas** – tai LR finansinės apskaitos įstatyme nustatytus reikalavimus atitinkantis elektroninis apskaitos dokumentas, parengtas, perduotas ir gautas tokio elektroninio formato, kuris suteikia galimybę jį apdoroti automatinio ir elektroninio būdu. Elektroninis kvitas, atitinkantis FAĮ nustatytus reikalavimus, gali būti teikiamas, laikantis Elektroninio kvito naudojimo taisyklėse, patvirtintose Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2024 m.

kovo 29 d. įsakymu Nr. VA-33 „Dėl Elektroninio kvito naudojimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytų reikalavimų.

► **Popierinis kvitas** užpildomas dviem egzemplioriais taip, kad abiejų egzempliorių duomenys būtų vienodi ir aiškiai įskaitomi. Vienas popierinio kvito egzempliorius lieka kvitą išrašiusiam asmeniui (toliau – atskaitingas asmuo), o kitas atiduodamas pinigų sumokėjusiam ar prekę pristatiusiam (paslaugą suteikusiam) asmeniui.

► **Serijos ir numeracija.** Kvitai turi turėti unikalias serijas ir numerius, kurie turi būti naudojami nuosekliai. Kvito serija ir numeris turi būti sudaromi taip:

1. numeris sudaromas didėjančia seka;
2. numeris turi būti paremtas viena ar daugiau serijų, kuri (kurios) ūkio subjektų pasirinkimu gali būti sudaroma (-os) iš raidinių simbolių arba skaitmenų;
3. ūkio subjektai privalo užtikrinti kvito numerio, paremto serija (serijomis), unikalumą, t. y. skirtinguose kvituose negali būti nurodomas tas pats numeris (paremtas ta pačia serija).

Privalomi rekvizitai: iki 2025-05-01!

Kvite turi būti nurodyta:

1. dokumento pavadinimas;
2. ūkio subjekto, išrašiusio (parengusio) kvitą, pavadinimas ar individualią veiklą vykdančio asmens vardas, pavardė;
3. ūkio subjekto, išrašiusio (parengusio) kvitą, kodas, individualios veiklos pažymos ar verslo liudijimo numeris;
4. kvito parengimo data;
5. parduodamų ar perkamų prekių (paslaugų) pavadinimai, kiekiai, matavimo vienetai, vieneto kaina. Šie duomenys nenurodomi, kai prekių (paslaugų) pardavėjas pardavimo operaciją įformina sąskaita faktūra, pridėtinės vertės mokesčio sąskaita faktūra, draudimo liudijimu arba kitu teisės aktuose nurodytu apskaitos dokumentu, kuriame šie duomenys jau

yra, ir kai už numatomas įsigyti prekes ar paslaugas priimamos išankstinės (avansinės) įmokos. Tokiu atveju kvito eilutėje „Sumokėti už“ („Išmokėta už“) rašomas žodis „Sumokėta“, nurodomas pardavimo dokumento pavadinimas, serija ir numeris. Jei už prekes ar paslaugas priimamos išankstinės (avansinės) įmokos, sumokamas nario mokestis ar priimami įnašai, tai pinigų priėmimo kvito eilutėje „Sumokėta už“ rašomi žodžiai „Išankstinė įmoka už“ ir nurodomas parduodamų prekių (ar paslaugų) pavadinimas arba „Nario mokestis“, „Įnašas už“ ir nurodoma, už ką sumokamas įnašas;

6. sumokėta (išmokėta) suma eurais žodžiu bei centai skaičiais ir visa suma skaičiais;

7. kvitą parengusio prekių (paslaugų) pardavėjo ar pirkėjo (paslaugų gavėjo) pareigų pavadinimas, parašas, vardas ir pavardė;

8. pirkėjo (įskaitant išankstines (avansines) įmokas, nario mokestį ar įnašą sumokėjusį asmenį) parašas, vardas, pavardė, mokesčio mokėtojo kodas, gyvenamoji vieta (šie duomenys nurodomi pirkėjo pageidavimu);

9. prekes pristatiusio ar paslaugas suteikusio asmens parašas, vardas ir pavardė, o šio asmens pageidavimu – jo mokesčio mokėtojo kodas, gyvenamoji vieta.

Antroje straipsnio dalyje aptarsime, kokie rekvizitai turi būti nurodyti kvituose nuo 2025-05-01, kaip turi būti pasirašomi kvitai, dažniausiai pasitaikančias klaidas bei kitus aktualius klausimus.

Parengta UAB „Pačiolis“ metodiniame centre

Vyriausybė – tai tokie žmonės, kurie surenka mūsų pinigus, dalį pasilieka sau, o už likusius sukuria mums problemas...

mišrūs metodai (4)

Įmonėse apskaičiuojant gaminamos produkcijos, teikiamų paslaugų, atliekamų darbų bei vykdomų projektų savikainą taikomi įvairūs metodai ir būdai. Tai sąlygoja gamybinės veiklos technologiniai ypatumai, gamybos proceso ir jos išlaidų apskaitos organizavimo tvarka konkrečioje įmonėje. Šioje publikacijoje aptarsime mišrius savikainos apskaičiavimo metodus ir jų taikymą įmonėse.

Valdas JAGMINAS
Auditorius

Savikainos apskaičiavimo metodo pasirinkimą daugiausia lemia organizaciniai bei technologiniai gamybos proceso ypatumai ir pasirinktas išlaidų apskaitos organizavimo būdas. Gaminant įvairią produkciją pasitaiko skirtingų užsakyminio ir procesinių savikainos apskaičiavimo metodų taikymo derinių. Pavyzdžiui, jeigu įmonė nuolat gauna užsakymus gaminti iš esmės tos pačios arba panašios rūšies individualius produktus ar nedideles jų partijas, tai tokių užsakymų vykdymas gali būti suskaidomas į tipines kiekvieno produkto gamybos fazes. Tuomet kiekvieno užsakymo, kaip visumos, atlikimo savikaina būtų apskaičiuojama užsakyminiu metodu, tačiau jį vykdant tam tikromis gamybos fazėmis, kiekvienos jų išlaidos būtų apskaitomos faziniu metodu. Galimi atvejai (nors taip būna retai), kuomet

gaminant produktus daromos tiesioginės žaliavų bei medžiagų išlaidos apskaičiuojamos fazinio metodo principu, o apdorojimo (konversijos) darbų išlaidos – užsakyminiu metodu. Tačiau daug dažniau tiesioginės žaliavų ir medžiagų išlaidos įskaičiuojamos į gaminamų produktų savikainą užsakyminio metodo principu, o konversijos darbų išlaidos – pagal fazinį metodą. Šią schemą atitinka atvejai, kuomet produktai gaminami tam tikromis partijomis arba serijomis. Gamyba tokiais atvejais organizuojama taip, kad vienu metu gaminami tik vieni ar keli detalės arba savybės (pavyzdžiui: dydžiu, spalva, naudojamų žaliavų rūšimi ir pan.), gaminami atskiromis partijomis. Taip gaminamiems produktams naudojamos žaliavos bei medžiagos gali būti visiškai skirtingos, tačiau

jų gamybos procese atliekamos konversijos operacijos tokios pačios. Priklausomai nuo galutinio produkto savybėms keliamų reikalavimų, gali skirtis tik atliekamų apdorojimo operacijų eiliškumas ir kiekis.

Tokiais atvejais **tiesioginių žaliavų ir medžiagų išlaidos apskaitomos pagal gaminamus produktus (jų partijas)**. Tai daroma lygiai tuo pačiu principu, kaip taikant užsakyminių metodą. Nesvarbu, keliuose padaliniuose vyksta produktų gamyba ir kiek apdorojimo operacijų pereina produktai iki galutinio pagaminimo, kiekviename padalinyje sunaudotų tiesioginių žaliavų bei medžiagų išlaidos tiesiogiai priskiriamos produktų savikainai. **Tiesioginio darbo užmokesčio išlaidos registruojamos ir kaupiamos už laikotarpį pagal atliekamas technologines operacijas** (arba padalinius, kuriuose tos operacijos atliekamos). Dažnai aptariamais atvejais tiesioginio darbo užmokesčio išlaidos sujungiamos su netiesioginėmis gamybos išlaidomis į vieną bendrą **konversinių (perdirbimo) išlaidų straipsnį**. Taip daroma todėl, kad paprastai tiesioginio darbo užmokesčio išlaidos sudaro palyginti mažą lyginamąjį svorį produktų savikainoje, o tiesiogiai šias išlaidas vis priskirti produktų savikainai reikalauja daug darbo sąnaudų. **Konversinės išlaidos paskirstomos produktams (jų partijoms) fazinio metodo principu**. Toliau mišraus savikainos apskaičiavimo klausimus aptarsime pateikdami pavyzdį.

PAVYZDYS

Mokymus organizuojanti įmonė pradeda naujus kursus „Produktų savikainos apskaičiavimas“. Bus parengta 100 komplektų kursų medžiagos, nes planuojama surinkti 100 kursų dalyvių. Pirmiausia bus parengta ir išspausdinta kursų medžiaga, o tada organizuojami klausytojų mokymai grupėmis. Medžiagos gamyba prasideda, kai kursų autoriai pagal užsakymą parengia medžiagos rankraštį (šio darbo kaina – 5 000 eurų). Ranka parašytą kursų medžiagos tekstą reikia surinkti kompiuteriu, tada atlikti kalbos redagavimo darbus, vėliau suredaguotą medžiagą sumaketuoti ir galiausiai išspausdinti. Šie darbai – tai savarankiškos gamybos fazės ir kiekvienoje iš jų patiriamos darbo užmokesčio bei kitos įvairios išlaidos. Apskaičiavimai, kiek išlaidų kiekvienoje gamybos fazėje padaryta gaminant kursų medžiagą, pateikti lentelėje.

Iš pradžių darbai atliekami **tekstų surinkimo fazėje**, kai gautas ranka surašytas kursų tekstas surenkamas kompiuteriu. Per mėnesį šioje fazėje padaryta 6 000 Eur įvairių išlaidų (darbo užmokesčio, kompiuterių ir kitos įrangos eksploatavimo bei nusidėvėjimo). Per mėnesį šioje fazėje surinkta 1 500 sutartinių įvairių produktų puslapių, iš jų – kursų „Produktų savikainos apskaičiavimas“ surinkto rankraščio apimtis sudaro 350 puslapių. Norint apskaičiuoti, kiek šios fazės išlaidų tenka konkrečiam produktui, bendra fazės mėnesio išlaidų suma dalijama iš bendro per mėnesį surinktų sutartinių puslapių skaičiaus ir padauginama iš konkretaus produkto rankraščio surinktų puslapių skaičiaus. Apskaičiavimai, kiek tekstų surinkimo fazės išlaidų tenka minėtiems kursams, pateikti lentelės 1 eilutės 6 skiltyje.

Išlaidų priskyrimas kursų „Produktų savikainos apskaičiavimas“ medžiagos savikainai

Nr.	Fazė	Fazės išlaidos per mėnesį, €	Fazėje atliktų darbų apimtis, sut. psl. *	Apdoroti kursų medžiagos sut. psl.**	Fazės išlaidų priskyrimas kursams, €
1	2	3	4	5	6
1.	Tekstų surinkimo	6 000	1 500*	350**	1 400 (6 000 € / 1 500 psl. × 350 psl.)
2.	Kalbos redagavimo	7 000	1 400*	340**	1 700 (7 000 € / 1 400 psl. × 340 psl.)
3.	Maketavimo	7 500	1 250*	335**	2 010 (7 500 € / 1 250 psl. × 335 psl.)
Iš viso					5 110

* – fazėje apdorotų (surinktų, suredaguotų, sumaketuotų) visų produktų sutartinių psl. bendras kiekis;

** – apdorotų (surinktų, suredaguotų, sumaketuotų) kursų medžiagos sutartinių psl. kiekis.

Surinkus rankraštį kompiuteriu, toliau **kalbos redagavimo fazėje** atliekami surinkto teksto redagavimo darbai. Per mėnesį šioje fazėje padaryta 7 000 Eur įvairių išlaidų (darbo užmokesčio, kompiuterių ir kitos įrangos eksploatavimo bei nusidėvėjimo ir kt.) ir iš viso suredaguota 1 400 sutartinių įvairių produktų puslapių. Naujų kursų suredaguoto teksto apimtis sudaro 340 puslapių. Norint apskaičiuoti, kiek redagavimo fazės išlaidų tenka konkrečiam produktui, bendra fazės mėnesio išlaidų suma dalijama iš per mėnesį suredaguotų sutartinių puslapių bendro kiekio ir padauginama iš konkretaus produkto suredaguotų puslapių skaičiaus. Apskaičiavimai, kiek kalbos redagavimo fazės išlaidų tenka kursams „Produktų savikainos apskaičiavimas“, pateikti lentelės 2 eilutės 6 skiltyje.

Atlikus kalbos redagavimo darbus, toliau **maketavimo fazėje** daromi suredaguoto teksto maketavimo darbai. Per mėnesį maketavimo fazėje padaryta 7 500 Eur įvairių išlaidų. Iš viso sumaketuota 1 250 sutartinių įvairių leidinių puslapių, o naujų kursų sumaketuoto teksto apimtis – 335 sutartiniai puslapiai. Norint apskaičiuoti, kiek maketavimo fazės išlaidų tenka konkrečiam produktui, bendra fazės mėnesio išlaidų suma dalijama iš per mėnesį sumaketuotų sutartinių puslapių bendro kiekio ir padauginama iš konkretaus produkto sumaketuotų puslapių skaičiaus. Apskaičiavimai, kiek maketavimo fazės išlaidų tenka kursams „Produktų savikainos apskaičiavimas“, pateikti lentelės 3 eilutės 6 skiltyje.

Paskutinė fazė – sumaketuoto kursų medžiagos **teksto spausdinimas ir įrišimas į segtuvą**. Spausdinimo išlaidos vienam kursų medžiagos vienetui sudaro 5 eurus, o vieno segtuvo (kursų medžiagai vieno segtuvo pakanka) savikaina yra 6 eurai.

Baigus visus kursų medžiagos gamybos darbus, apskaičiuojama visam šių kursų medžiagos tiražui (100 vnt.) tenkanti gamybos išlaidų suma. Ji susidaro taip: 5 000 € (medžiagos rankraščio parengimas) + 1 400 € (tekstų surinkimo išlaidos) + 1 700 € (kalbos redagavimo išlaidos) + 2 010 € (maketavimo išlaidos) + 11 € × 100 (medžiagos spausdinimo ir įrišimo išlaidos). Iš viso – 11 210 €. **Medžiagos vieneto savikaina – 112,1 € (11 210 € : 100 vnt.).**

Parengus kursų medžiagą, organizuojami patys mokymai. Vienai kursų grupei (joje 10 dalyvių) tenka tokios išlaidos: užmokestis dėstytojui už paskaitas – 40 Eur už vieną ak. val. (kursų trukmė – 50 ak. val.); auditorijos nuomos kaina – 10 Eur už vieną val. (nuomos vienai kursų grupei bendra trukmė – 60 val.); kursų organizatoriaus vienos darbo valandos

■ **Savikainos apskaičiavimo metodo pasirinkimą daugiausia lemia organizaciniai bei technologiniai gamybos proceso ypatumai ir pasirinktas išlaidų apskaitos organizavimo būdas. Gaminant įvairią produkciją pasitaiko skirtingų užsakyminio ir procesinių savikainos apskaičiavimo metodų taikymo derinių.** ■

įkainis – 10 Eur (bendras laikas, skirtas vienai kursų grupei aptarnauti, – 30 val.); pagalbinių medžiagų (blonkotai užrašams, šratinukai ir pan.) įsigijimo išlaidos vienam kursų dalyviui – 5 Eur.

Apskaičiuojama kursų grupės mokymų savikaina: 2 000 € dėstyto išlaidų (40 € × 50 val.) + 600 € nuomos išlaidų (10 € × 60 val.) + 300 € kursų organizavimo išlaidų (10 € × 30 val.) + 50 € pagalbinių medžiagų įsigijimo išlaidų + 1 121 € kursų medžiagos parengimo išlaidų (112,1 € × 10) = **4 071 €**. Taip pat apskaičiuojama ir **vieno kursų grupės dalyvio mokymo savikaina: 407,1 € (4 071 € : 10).**

Apibendrinant norisi akcentuoti, kad mūsų savikainos apskaičiavimo metodai įmonėse naudojami gana plačiai. Tik nebūtinai jie taikomi lygiai taip pat, kaip mes išnagrinėjome šioje publikacijoje. Kiekviena įmonė, atsižvelgdama į savo specifines aplinkybes, poreikius ir galimybes, nusistato tokią savikainos apskaičiavimo sistemą, kokia tinkama būtent jai.

Iš протокола:
„**Ėmė iš gyvenimo viską, kas ir buvo įrodyta, atlikus krata.**“

Nors pirmąjį metų ketvirtį buhalteriai atliko nemažai darbų, antrąjį ketvirtį taip pat teks daug nuveikti. Apžvelkime pagrindinius buhalterio darbus.

Pirmasis antrojo ketvirčio mėnuo – balandis

Iki balandžio 15 dienos įmonės privalo pateikti Juridinių asmenų duomenų apie fiziniams asmenims suteiktas, iš jų gautas ir gražintas paskolas, išskolinimus, susijusius su atskaitingais fiziniais asmenimis, gautas dalyvių įmokas ir apie išmokas užsienio juridiniams asmenims už suteiktas paslaugas FR0711 formą.

Šią formą įmonės turi pateikti, jeigu:

- 2024 m. suteikė fiziniams asmenims arba gavo iš jų paskolas;
- 2024 m. gražino fiziniams asmenims paskolas ar jų dalis arba fiziniai asmenys gražino paskolas ar jų dalis;
- įmonė metų pabaigoje liko skolinga atskaitingam asmeniui arba atskaitingas asmuo liko skolingas įmonei;
- įmonės savininkai įnešė pinigų į įmonę;
- jeigu įmonė išmokėjo išmokas užsienio įmonėms už gautas paslaugas.

Jeigu įmonėje nebuvo nė vieno išvardyto ūkinio įvykio, FR0711 formos teikti nereikia. Tiesa, net jeigu įmonėje 2024 metais buvo užfiksuotas koks nors iš nurodytų ūkinių įvykių, FR0711 ataskaitą reikės teikti ne visais atvejais.

Juridiniai asmenys privalo pateikti duomenis:

- 1) apie 2024 m. fiziniams asmenims suteiktas paskolas, kurių kiekvienos suma yra lygi arba didesnė kaip 600 eurų;
- 2) apie 2024 m. fizinių asmenų gražintas paskolas ar jų dalis (neatsižvelgiant į gražintos paskolos dalies sumą);
- 3) apie 2024 m. iš fizinių asmenų gautas paskolas, kurių kiekvienos suma yra lygi arba didesnė kaip 600 eurų;
- 4) apie 2024 m. fiziniams asmenims gražintas paskolas ar jų dalis (neatsižvelgiant į gražintos paskolos dalies sumą);
- 5) apie fizinių asmenų išskolinimus už atsiskaitytinai gautas išmokas ir išskolinimus atskaitingiems fiziniams asmenims, jeigu išskolinimas vienam fiziniam asmeniui arba vieno fizinio asmens išskolinimas 2024 m. gruodžio 31 d. yra lygus arba didesnis kaip 15 000 eurų, ir duomenis apie iš juridinio asmens dalyvių (fizinių asmenų) gautas pinigines įmokas, kai vieno fizinio asmens per vienerius kalendorinius metus įmokėta įmokų suma yra lygi arba didesnė kaip 15 000 eurų;

6) apie užsienio juridinių asmenų jiems suteiktas paslaugas Lietuvoje, jeigu pagal vieną arba keletą per 2024 kalendorinius metus su tuo pačiu asmeniu sudarytų sandorių gautų paslaugų vertė yra lygi arba didesnė kaip 15 000 eurų.

Atkreiptinas dėmesys, kad duomenys turi būti pateikiami tiek apie nuolatiniais, tiek apie nenuolatiniais Lietuvos gyventojams suteiktas, jų grąžintas, iš šių gyventojų gautas ir jų grąžintas paskolas ar jų dalis, išsiskolinimus už atskaitytinai gautas išmokas, išsiskolinimus atskaitingiems fiziniams asmenims ir juridinio asmens dalyvių įmokėtas įmokas.

Atskaitingas asmuo – fizinis asmuo (darbuotojas), gavęs iš fizinių asmenų arba ūkio subjektų pinigų už jiems parduotą turtą, avansą arba kitas pinigų įplaukas, suteiktas paslaugas arba gautais pinigais atsiskaitęs su kitais ūkio subjektais, fiziniiais asmenimis. Ūkio subjektas gali išmokėti pinigus ūkio subjekto darbuotojams (atskaitingiems asmenims), kuriuos ūkio subjekto vadovas paskyrė mokėti už turtą, žemės ūkio produkciją, suteiktas paslaugas, mokėti avansą, padengti kitas su ūkio subjekto veikla susijusias išlaidas ir (arba) priimti pinigų įplaukas.

Deklaracija turi būti pateikiama elektroniniu būdu VMI prie FM elektroninio deklaravimo sistemoje (<https://deklaravimas.vmi.lt>).

Antrasis antrojo ketvirčio mėnuo – gegužė

Paramos teikimo ataskaita

Juridiniai asmenys, kurie 2024 m. suteikė paramą, *iki gegužės 15 dienos* turi užpildyti ir pateikti *Paramos teikimo metinės ataskaitos FR0477 formą, o tie juridiniai asmenys, kurie gavo paramą, turi pateikti Paramos gavimo ir panaudojimo metinės ataskaitos FR0478 formą.*

Ataskaitos FR0477 formą privalo teikti Labdaros ir paramos įstatymo (LPI) 5 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyti paramos teikėjai, išskyrus fizinius asmenis ir LPI 7 straipsnio

1 dalyje išvardytus paramos gavėjus, taip pat užsienio valstybių juridiniai asmenys, vykdančys veiklą Lietuvos teritorijoje per nuolatinės buveinės (įskaitant filialus), suteikę paramą LPI nustatyta tvarka.

Ataskaitos FR0478 formą privalo teikti paramos gavėjai:

- nurodyti LPI 7 straipsnio 1 dalyje, t. y. juridiniai asmenys, per kalendorinius metus gavę ir (arba) suteikę paramą ir (arba) labdarą LPI nustatyta tvarka, neatšizvelgdami į tai, ar jie turi teikti Metinę pelno mokesčio deklaracijos PLN204N formą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. VA-2 „Dėl Metinių pelno mokesčio deklaracijų PLN204, PLN204A, PLN204N, PLN204U formų bei jų užpildymo taisyklių patvirtinimo“, išskyrus tuos juridinius asmenis, kurie per kalendorinius metus LPI nustatyta tvarka yra gavę tik piniginių lėšų, sudarančių iki 1,2 proc., ir profesines sąjungas arba profesinių sąjungų susivienijimus, kurie per kalendorinius metus yra gavę tik piniginių lėšų, sudarančių iki 0,6 proc. gyventojų pajamų mokesčio sumos, mažesnių kaip dvylikos minimalių mėnesinių algų (12 MMA), galiojusių tų kalendorinių metų, kuriais gautos šios lėšos, sausio 1 d., dydis;
- nurodyti LPI 7 straipsnio 2 dalyje, t. y. fiziniai asmenys, kuriems Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymo nustatyta tvarka yra suteiktas meno kūrėjo statusas ir kurie yra įregistruoti paramos gavėjais Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų informacinėje sistemoje, kurios tvarkytojas yra Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, per kalendorinius metus LPI nustatyta tvarka gavę paramą, didesnę kaip 12 MMA, galiojusių tų kalendorinių metų, kuriais gauta parama, sausio 1 d., dydis (meno kūrėjai).

Mokesčių mokėtojai mokesčių administratoriui ataskaitos FR0477 formą ir ataskaitos FR0478 formą turi teikti Mokesčių deklaracijų pateikimo, jų pateikimo termino pratęsimo ir mokesčių mokėtojų laikino atleidimo nuo mokesčių deklaracijų ir (arba) kitų teisės aktuose nurodytų dokumentų pateikimo taisyklėse, patvirtintose Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. VA-135 „Dėl Mokesčių deklaracijų pateikimo, jų pateikimo termino pratęsimo ir mokesčių mokėtojų laikino atleidimo nuo mokesčių deklaracijų ir (arba) kitų teisės aktuose nurodytų dokumentų pateikimo“, nustatyta tvarka.

Ataskaitos FR0477 forma ir ataskaitos FR0478 forma (kartu su pridedamais dokumentais, pagrindžiančiais paramos suteikimą, kai parama teikiama EEE užsienio vienetams, į Valstybių sąrašą įtrauktose valstybėse įsteigtiems juridiniams vienetams ir organizacijoms bei valstybinėms institucijoms) turi būti pateikiamos elektroniniu būdu per Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo informacinę sistemą (toliau – EDS), vadovaujantis Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo informacinės sistemos naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2021 m. spalio 26 d. įsakymu Nr. VA-72 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo informacinės sistemos naudojimo taisyklių patvirtinimo“.

Finansinių ataskaitų pateikimas Registrų centrui

Akcinių bendrovių įstatymo 58 straipsnis nustato, kad bendrovės metinių finansinių ataskaitų rinkinys kartu su vadovybės ataskaita, auditoriaus išvada (jeigu auditas privalomas pagal įstatymus) ir tvarumo atskaitomybės užtikrinimo išvada, kai į vadovybės ataskaitą pagal įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymą privalo būti įtraukta informacija tvarumo klausimais, per 30 dienų nuo eilinio visuotinio akcininkų susirinkimo turi būti pateiktas Juridinių asmenų registro tvarkytojui.

Mažųjų bendrijų 23 straipsnis nustato, kad mažoji bendrija turi sudaryti metinių finansinių

ataskaitų rinkinį. Mažosios bendrijos metinių finansinių ataskaitų rinkinys, o kai auditas privalomas pagal Finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatymą, – audituotas metinių finansinių ataskaitų rinkinys kartu su auditoriaus išvada ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos turi būti patvirtinti mažosios bendrijos narių susirinkime, išskyrus atvejus, kai Civilinio kodekso 2.106 straipsnio 2, 3, 4 ir 7 punktuose nustatytais atvejais mažoji bendrija likviduojama, ir pateikti Juridinių asmenų registro tvarkytojui.

Finansinių ataskaitų rinkinius Registrų centrui turi teikti: akcinės bendrovės, uždarošios akcinės bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), žemės ūkio bendrovės, valstybės įmonės, savivaldybių įmonės, tikrosios ūkinės bendrijos ir komanditinės ūkinės bendrijos, jeigu sudaro metines finansines ataskaitas, individualios įmonės, jeigu sudaro metines finansines ataskaitas, užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos filialai, Europos ekonominių interesų grupės, jeigu sudaro metines finansines ataskaitas, Europos bendrovės, Europos kooperatinės bendrovės, mažosios bendrijos, labdaros ir paramos fondai, jeigu nerengia metinės ataskaitos, asociacijos, jeigu nerengia metinės ataskaitos, viešosios įstaigos.

Viešosios įstaigos, kurios pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą priskiriamos prie viešojo sektoriaus subjektų, patvirtintus metinius finansinių ataskaitų rinkinius ir su jais susijusius dokumentus teikia per Finansų ministerijos Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (VSAKIS). Dokumentai į VSAKIS įkeliami pasibaigus ataskaitiniams metams, atitinkamų metų konsolidavimo kalendoriuje nustatytais terminais, bet ne vėliau kaip iki gegužės 25 dienos. Viešojo sektoriaus subjektų sąrašas (konsolidavimo schema) skelbiamas Finansų ministerijos interneto svetainėje.

Teisės aktuose nėra įtvirtintų nuostatų, atleidžiančių nuo prievolės pateikti finansines ataskaitas, jeigu juridinis asmuo laikinai nevykdo veiklos ir Valstybinė mokesčių inspekcija yra priėmusi sprendimą dėl laikino atleidimo nuo mokesčių deklaracijų pateikimo.

Trečiasis antrojo ketvirčio mėnuo – birželis

Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, *iki birželio 16 dienos* reikia pateikti 2024 metų vieną iš *Metinių pelno mokesčio deklaracijų* PLN204, PLN204A, PLN204N, PLN204U formų.

1. Deklaracijos PLN204 formą teikia Lietuvos vienetai – pelno siekiantys ribotos civilinės atsakomybės juridiniai asmenys. Pildydami PLN204 formą, pelno mokestį taip pat turi deklaruoti pagal Pelno mokesčio įstatymą (PMĮ) nuolatinėmis buveinėmis laikomi užsienio bankų filialai, kurie Lietuvos banko valdybos teisės aktais patvirtintas finansines ataskaitas teikia Lietuvos bankui, ir užsienio valstybių draudimo įmonių filialai, kurie finansines ataskaitas taip pat teikia Lietuvos bankui (priežiūrą vykdančiai institucijai). Deklaracijos PLN204 forma naudojama ir pagal PMĮ 38³ straipsnį apskaičiuotam papildomam kredito įstaigų pelno mokesčiui deklaruoti.

2. Deklaracijos PLN204A formą teikia Lietuvos vienetai – neribotos civilinės atsakomybės juridiniai asmenys. Pildydamas deklaracijos PLN204A formą, pelno mokestį taip pat turi deklaruoti Lietuvos Respublikoje įsteigtas kolektyvinio investavimo subjektas, neturintis juridinio asmens statuso.

3. Deklaracijos PLN204N formą teikia Lietuvos vienetai, kurie pagal PMĮ laikomi pelno nesiekiančiais vienetais.

4. Deklaracijos PLN204U formą teikia nuolatinės buveinės, išskyrus deklaracijos pildymo taisyklėse numatytas išimtis.

Kiekviena forma turi savo priedus, kurie yra deklaracijos sudedamoji dalis.

Su deklaracijomis turi būti pateiktos ir ataskaitos:

– *Asocijuotų asmenų tarpusavio sandorių arba ūkinių operacijų ataskaitos FR0528 forma*. Tinkamai užpildytą ataskaitos formą kartu su metine pelno mokesčio deklaracija tiek Lietuvos vienetas, tiek užsienio vienetas, vykdamas veiklą Lietuvos Respublikoje per nuolatinę buveinę (toliau – vienetas), turi pateikti mokesčių administratoriui. Ataskaitos formą vienetas turi teikti, jeigu su asocijuotu asmeniu per mokestinį

laikotarpį (mokestinius metus ar kitoki) turėjo sudaręs sandorių ir (ar) ūkinių operacijų, kurių vieno / vienos vertė buvo lygi arba didesnė kaip 90 000 eurų, arba turėjo sudaręs vienaarūšių ir (ar) nevienarūšių sandorių ir (ar) ūkinių operacijų, kurių bendra vertė per mokestinį laikotarpį (mokestinius metus ar kitoki) buvo lygi arba didesnė kaip 90 000 eurų, ir (arba) buvo asocijuotam asmeniui suteikęs ir (arba) iš jo gavęs paskolų, kurių suma nors vieną mokestinio laikotarpio dieną buvo lygi arba viršijo 90 000 eurų. Sandorio ir (ar) ūkinės operacijos vertė nustatoma be pridėtinės vertės mokesčio (PVM). Nustatant asocijuotą asmenį, vadovaujasi PMĮ 2 str. 8 dalimi;

– *Ataskaitos apie kontroliuojamuosius ir kontroliuojančius vienetus bei asmenis FR0438 forma*. Ataskaitos A dalyje turi būti įrašomi duomenys apie ataskaitą teikiančio vieneto kontroliuojamus vienetus. Ataskaitos B dalyje turi būti įrašomi duomenys apie ataskaitą teikiančią vienetą kontroliuojančius asmenis (Lietuvos ir užsienio vienetus bei nuolatinis ir nenuolatinis gyventojus), taip pat asmenis, kurie tiesiogiai ataskaitą teikiančiame vienete paskutinę mokestinio laikotarpio dieną valdo ne mažiau kaip 10 procentų akcijų (dalių, pajų) ar turi kitų teisių į paskirstyto pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti.

Parengta UAB „Pačiolis“ metodiniame centre

